

Rzeszów, dnia 12 kwietnia 2018 r.

SPRAWOZDANIE

z lustracji I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Rzeszowie, przeprowadzonej przez sędziego wizytatora d/s cywilnych i gospodarczych Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w dniach 6 i 7 grudnia 2017 r.

Lustracja została przeprowadzona w oparciu o Plan Zadań Nadzorczych Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, na podstawie zarządzenia w/w Prezesa z dnia 20 listopada 2017 r., nr 91/17.

Tematem lustracji, obejmującej okres od 1 września 2016 r. do 30 listopada 2017 r., były:

1. kontrola sprawności postępowania na wszystkich etapach, w tym prawidłowości nadzoru nad podejmowaniem czynności wstępnych oraz czynności w toku dalszego postępowania, łącznie z postępowaniem międzyinstancyjnym oraz na etapie zawieszenia postępowania w sprawach z repertoriów C i Ns;
2. kontrola terminowości sporządzania uzasadnień wyroków i badanie prawidłowości przedłużania terminu do ich sporządzania (w tym sposobu dokumentowania tych czynności).

Ad. 1.

Kontrola sprawności postępowania na wszystkich etapach, w tym odnośnie prawidłowości nadzoru nad podejmowaniem czynności wstępnych oraz czynności w toku dalszego postępowania przeprowadzona

została w oparciu o losowo wybrane sprawy rozpoznawane przez wszystkich sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym Sądu Okręgowego w Rzeszowie (w tym sędziów delegowanych do pełnienia czynności).

Były to sprawy o sygnaturach:

- I C 1540/10, I C 158/13, I C 332/14, I C 388/14, I C 1043/14, I C 1189/14, I C 290/15, I C 315/15, I C 858/15, I C 939/15, I C 1828/15, I C 1872/15, I C 144/16, I C 180/16, I C 227/16, I C 456/16 I C 584/16, I C 822/16, I C 1180/16, I C 1300/16, I C 1427/16, I C 1553/16, I C 1594/16, I C 1615/15, I C 1666/15, I C 1918/16, I C 1929/16, I C 252/17 I C 274/17, I C 298/17, I C 819/17, I C 843/17, I C 1351/17, - I Ns 26/16, I Ns 74/16, I Ns 270/16.

Analiza akt wymienionych spraw z referatów każdego z sędziów orzekających w Wydziale za okres od poprzedniej lustracji przeprowadzonej we wrześniu 2016 r., prowadzi do konkluzji, że sprawność postępowania na etapie podejmowania czynności wstępnych oraz czynności w dalszym toku postępowania nie wywołuje poważniejszych zastrzeżeń.

Czynności wstępne po wpłynięciu pisma wszczynającego postępowanie (pozwu, wniosku) dokonywane były relatywnie szybko, w czasie nie przekraczającym w większości przypadków terminu tygodniowego lub najdalej dwóch tygodni. Nieliczne wypadki późniejszego wydawania stosownych zarządzeń przez przewodniczącego składu orzekającego spowodowane były nieobecnością sędziego w związku z korzystaniem przez niego ze zwolnienia lekarskiego lub urlopu, albo innymi przyczynami o charakterze obiektywnym.

Wydawane przez sędziów referentów zarządzenia zmierzające do nadania pozwom i wnioskom prawidłowego biegu były przy tym formułowane w sposób prawidłowy, obejmując w miarę możliwości, wezwanie do uzupełnienia wszystkich braków pism procesowych (formalnych i fiskalnych) i opatrzone właściwym rygorem na wypadek braku poprawienia lub uzupełnienia pisma lub zaniechania uiszczenia opłaty sądowej.

Nie budzi uwag sprawność postępowania na wstępnym etapie rozpoznawania kontrolowanych spraw także w aspekcie rozpoznawania wniosków proceduralnych stron zawartych w pozwach o całkowite lub częściowe zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie profesjonalnego pełnomocnika (adwokata, radcy prawnego), a także wniosków o udzielenie zabezpieczenia. Także w tych wypadkach czynności podejmowane były bez nieuzasadnionej zwłoki, zaś wnioski o udzielenie zabezpieczenia rozpoznawane były w zasadzie zawsze najpóźniej w terminie tygodniowym przewidzianym w przepisie art. 737 k.p.c., a przekroczenie terminu należało do wyjątków i było w zasadzie usprawiedliwione (sygn. akt: I C 858/15 i I C 1427/16).

Analogicznie nie budziło zastrzeżeń także prowadzenie postępowania na dalszym etapie po dokonaniu czynności wstępnych, w tym w stadium przygotowania i wyznaczenia rozprawy. Jeżeli nie było ku temu przeszkód, wydawane były w niedługim czasie zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy i tylko wyjątkowo upływał dłuższy czas do podjęcia kolejnej czynności (sygn. akt I C 1929/16). Przy czym, z uwagi na bardzo duże obciążenie sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym rozpoznającym sprawy w pierwszej instancji, nierzadko posiedzenia na

rozprawę wyznaczane były w dłuższych terminach przekraczających niekiedy nawet 2 lub 3 miesiące. (sygn. akt: I C 1043/14, I C 315/15, I C 966/16, I C 1245/16, I C 1300/16, I C 247/17).

Czynności podejmowane na tym etapie postępowania były też adekwatne do charakteru rozpoznawanej sprawy i okoliczności wynikających z pism inicjujących postępowanie oraz odpowiedzi na pozew lub wniosek w postępowaniu nieprocesowym.

W większości spraw na termin pierwszej rozprawy wzywani byli świadkowie wnioskowani w pozwie oraz żądane były dowody lub informacje, których strony nie mogły same przedstawić. Pozwani wraz doręczeniem pozwu i wezwaniem na pierwszą rozprawę pouczeni byli poza tym, stosownie do art. 206 § 2 k.p.c. o czynnościach procesowych, skutkach niepodjęcia takich czynności i możliwości ustanowienia pełnomocnika procesowego.

Zadawalająca w większości spraw była również sprawność postępowania na jego dalszym etapie po rozpoczęciu rozprawy. W przypadku konieczności odroczenia rozprawy wyznaczane były w przeważającej części przypadków równocześnie kolejne terminy posiedzenia, a odroczenia rozprawy „bezterminowe” występowały w zasadzie tylko wówczas, gdy przeprowadzane były przez sąd dowody z opinii biegłych (instytutu) lub w związku z kontynuowaniem postępowania dowodowego w oparciu o inne dowody, kiedy nie było możliwości określenia daty efektywnego odbycia kolejnego posiedzenia.

Zasadniczo w sposób sprawny w kontrolowanych sprawach prowadzone były także postępowania międzyinstancyjne, zarówno po wydaniu i zaskarżeniu postanowień w kwestiach incydentalnych, jak

przede wszystkim wydaniu orzeczenia co do istoty sprawy kończącego postępowanie. Czasokres od wydania zaskarżonego następnie wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym do daty przedstawienia akt sprawy sądowi II instancji z apelacją lub w innych wypadkach odrzucenia takiego środka odwoławczego nie przekraczał generalnie 2 - 3 miesięcy.

Dłużej trwające postępowania międzyinstancyjne wynikały najczęściej z konieczności rozpoznawania na tym etapie wniosków proceduralnych o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienia pełnomocnika i zaskarżenia wydanych w tym przedmiocie postanowień, albo wzywania skarżących do uzupełnienia braków formalnych pism zawierających apelacje oraz opłacenia pisma zawierającego taki środek odwoławczy, a przedłużanie się okresów do przedstawienia akt sądowi odwoławczemu z innych względów należało do wyjątków (sygn. akt I C 1189/11).

W kontrolowanych sprawach nie było zatem zasadniczo potrzeby podejmowania czynności nadzorczych zmierzających do polepszenia sprawności postępowania na wszystkich jego etapach od czynności wstępnych, aż do postępowania prowadzonego przez sąd I instancji po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie. Nie dostrzeżono przede wszystkim przypadków wymagających podjęcia czynności nadzorczych, które były znane przewodniczącemu Wydziału.

Nie budzi zastrzeżeń również nadzór nad czynnościami podejmowanymi na etapie zawieszenia postępowania w poszczególnych sprawach.

W I Wydziale Cywilnym Sądu Okręgowego w Rzeszowie, według stanu na dzień 1 grudnia 2017 r. i przedstawionych danych była stosunkowo

duża liczba 112 spraw, w których postępowanie w okresie objętym lustracją pozostawało zawieszona lub było zawieszona a następnie doszło do jego podjęcia.

Były to sprawy o sygnaturach:

- I C 1440/10,
- I C 419/11,
- I C 1250/14, I C 1319/14, I C 1755/14, I C 1764/14, I C 1796/14,
- I C 224/15, I C 262/15, I C 692/15, I C 1297/15, I C 1672/15, I C 1766/15, I C 1886/15,
- I C 58/16, I C 78/16, I C 95/16, I C 188/16, I C 333/16, I C 352/16, I C 395/16, I C 442/16, I C 437/16, I C 478/16, I C 515/16, I C 569/16, I C 578/16, I C 603/16, I C 608/16, I C 633/16, I C 732/16, I C 774/16, I C 792/16, I C 809/16, I C 832/16, I C 868/16, I C 892/16, I C 911/16, I C 1034/16, I C 1048/16, I C 1068/16, I C 1078/16, I C 1088/16, I C 1103/16, I C 1109/16, I C 1117/16, I C 1131/16, I C 1172/16, I C 1216/16, I C 1220/16, I C 1237/16, I C 1290/16, I C 1291/16, I C 1334/16, I C 1389/16, I C 1475/16, I C 1484/16, I C 1499/16, I C 1517/16, I C 1531/16, I C 1657/16, I C 1702/15, I C 1720/16, I C 1736/16, I C 1750/16, I C 1809/16, I C 1831/16, I C 1835/16 oraz I Co 35/16, I Co 77/16, I Co 135/16 i I Nc 132/16,
- I C 83/17, I C 87/17, I C 90/17, I C 97/17, I C 164/17, I C 157/17, I C 208/17, I C 225/17, I C 258/17, I C 344/17, I C 345/17, I C 350/17, I C 402/17, I C 473/17, I C 488/17, I C 535/17, I C 565/17, I C 614/17, I C 629/17, I C 639/17, I C 656/17, I C 667/17, I C 711/17, I C 724/17, I C 729/17, I C 734/17, I C 830/17, I C 846/17, I C 937/17, I C 960/17, I C 1050/17, I C 1130/17, I C 1164/17, I C 1309/17, I C 1320/17,

I C 1503/17 oraz

I Nc 70/17, I Nc 102/17 i I Nc 103/17.

W wyszczególnionych sprawach, spośród których większość została poddana kontroli, postępowanie zostało zawieszono z różnych przyczyn, w tym najczęściej z szeroko rozumianych względów proceduralnych (art. 177 § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.), na zgodny wniosek stron (art. 178 k.p.c.), na skutek niewskazania adresu pozwanego lub niewykonania przez powoda innych zarządzeń uniemożliwiających nadanie sprawie dalszego biegu (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.), natomiast w sprawach o rozwód i separację wobec przekonania sądu, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego stron (art. 440 k.p.c.) lub wobec nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na pierwsze posiedzenie wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy (art. 428 § 1 k.p.c.). Tylko sporadycznie zawieszenie następowało z innych przyczyn.

W takich sytuacjach nadzór nad sprawami zawieszonymi ograniczony mógł zostać w zasadzie wyłącznie do spraw zawieszonych z przyczyn prejudycjalnych, ponieważ w pozostałych wypadkach podjęcie postępowania uzależnione było w istocie od zgłoszenia wniosku o podjęcie postępowania lub przejawionej w inny sposób inicjatywy stron.

Analiza akt spraw, w których postępowanie pozostawało i pozostaje zawieszono pozwala na stwierdzenie, że kontrola spraw zawieszonych sprawowana była generalnie w sposób systematyczny pod kątem jak najszybszego ustalenia czy przyczyna zawieszenia nadal występuje. Ma to istotne znaczenie w sytuacji, gdy zawieszenie nastąpiło wobec prejudycjalności związanej z rozstrzygnięciem innych spraw cywilnych, wydaniem decyzji przez organ administracji publicznej lub orzeczenia

w sprawie karnej.

Nadzór nad sprawami zawieszonymi sprawowany przez przewodniczącego Wydziału lub zastępcę przewodniczącego Wydziału obejmował jednak w zasadzie wszystkie sprawy zawieszono. Tylko wyjątkowo upływał dłuższy czas bez kontroli dalszego występowania przyczyny zawieszenia lub do podjęcia postępowania po ustaniu takiej przyczyny (sygn. akt: I C 262/15, I C 1531/16 i I C 846/17).

Podsumowując, analiza przebiegu postępowań pozwala na stwierdzenie, że generalnie w poszczególnych kontrolowanych sprawach kolejne czynności podejmowane są terminowo, bez opóźnień.

Co istotne, w przeważającej liczbie wypadków są to czynności efektywnie zmierzające do zakończenia postępowań. Wyjątkowo tylko w niektórych sprawach wyznaczane były zbyt odległe terminy pierwszych lub kolejnych posiedzeń wyznaczanych na rozprawę, w niektórych wypadkach nawet kilka miesięcy od poprzedniej rozprawy lub podjęcia innych czynności. Zdaje się być to jednak usprawiedliwione bardzo dużym obciążeniem sędziów orzekających w Wydziale w stanie dłużej trwającej niedostatecznej obsady orzeczniczej.

Ad. 2.

Do pozytywnych wniosków prowadzi również kontrola w I Wydziale Cywilnym terminowości sporządzania uzasadnień wyroków oraz i badanie prawidłowości przedłużania terminu do ich sporządzania i sposobu dokumentowania tych czynności.

Na ogólną liczbę sporządzonych w Wydziale w okresie od 1 września 2016 r. do 30 listopada 2017 r. 697 uzasadnień w sprawach rozpoznawanych w I instancji, w tym 678 w sprawach z rep. „C”

i 19 w sprawach z rep. „Ns”, było 550 uzasadnień sporządzonych w terminie i 147 uzasadnień po upływie terminu, jednak wszystkie z przyczyn usprawiedliwionych. Liczba uzasadnień sporządzonych z przyczyn usprawiedliwionych po upływie terminu wynosiła zatem tylko około 21%.

Nie były nadmierne również okresy przekroczenia terminu do sporządzenia uzasadnienia. Spośród uzasadnień sporządzonych po terminie w 70 sprawach opóźnienie wynosiło od 1 do 14 dni, w 60 sprawach od 15 do 30 dni i tylko w 17 sprawach powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.

W 23 sprawach w okresie objętym lustracją nastąpiło przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia przez Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie.

Były to sprawy o sygn. akt: I C 1348/11, I C 491/14, I C 733/14, I C 795/14, I C 1043/14, I C 1189/14, I C 151/15, I C 152/15, I C 279/15, I C 1080/15, I C 1300/15, I C 1470/15, I C 1872/15, I C 256/16, I C 1427/16, I C 1654/15, I C 390/16, I C 403/16, I C 717/16, I C 822/16, I C 976/16, I C 1287/16 i I C 247/17.

We wszystkich wymienionych sprawach (w większości pozostających w referacie jednego sędziego), prawidłowość przedłużania terminu nie wywołuje żadnych zastrzeżeń, ponieważ wnioski były składane przez sędziów przed upływem terminu do sporządzenia uzasadnienia określonego w art. 329 k.p.c., oraz w zasadzie każdorazowo w sposób rzeczowy motywowane, chociaż nie wymaga tego powołana regulacja przewidując, że przedłużenie terminu może nastąpić w sprawie zawilej, w razie niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia w terminie.

Wszystkie przypadki przedłużania terminu można zakwalifikować jako spełniające hipotezę wymienionego przepisu.

Prawidłowo przedłużenie terminu następowało też zawsze jednorazowo i na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni.

Nie wywołuje żadnych zastrzeżeń także każdorazowo dokumentowanie przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia. W aktach każdej z kontrolowanych spraw, w której sędzia złożył wniosek o przedłużenie terminu zalegało zarządzenie prezesa sądu przedłużające termin do sporządzenia uzasadnienia do określonej daty dziennej, które wskazywało dodatkowo na datę złożenia wniosku przez sędziego.

Wnioski końcowe.

Ocena pracy I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Rzeszowie w zakresie zagadnień objętych tematyką przeprowadzonej lustracji jest pozytywna.

Nie można zgłaszać przede wszystkim większych zastrzeżeń w odniesieniu do sprawności postępowania na wszystkich jego etapach, począwszy od podejmowaniem czynności wstępnych do czynności po wydaniu merytorycznego orzeczenia kończącego postępowanie w instancji w przypadku jego zaskarżenia (postępowanie międzyinstancyjne). W miarę istniejących możliwości, warunkowanych w dużej mierze obciążeniem sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym, sprawom nadawany był bieg bez nieuzasadnionych opóźnień oraz dostatecznie szybko i systematycznie podejmowane były czynności w toku dalszego postępowania.

Nie oznacza to w znacznej części spraw zakończenia postępowania w krótkim okresie czasu, ponieważ liczba spraw pozostających

w referatach poszczególnych sędziów pozostawała na tyle wysoka, że uniemożliwiała wyznaczanie posiedzeń na rozprawę w krótszych odstępach czasowych. Wyznaczenie pierwszego posiedzenia na rozprawę nierzadko następowało więc po upływie dłuższego okresu czasu od wydania zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy i zdarzały się również przypadki dłuższych okresów pomiędzy kolejnymi terminami posiedzeń wyznaczanych na rozprawę.

Taki stan rzeczy miał obiektywne uzasadnienie we wskazanych wcześniej przyczynach i w związku z tym nie można formułować krytycznych uwag do sprawności postępowania i - co za tym idzie - prawidłowości sprawowania nadzoru nad podejmowaniem czynności na poszczególnych etapach rozpoznawania spraw.

Prawidłowo sprawowany był również nadzór nad sprawnością postępowania w trakcie zawieszenia postępowania, który obejmował sprawowaną systematycznie kontrolę pod kątem ustalenia czy przyczyna zawieszenia nadal występuje.

W konsekwencji w kontrolowanych sprawach nie występują uchybienia o takim charakterze lub częstotliwości, które wymagałyby podjęcia działań nadzorczych. Przeważająca część nielicznie występujących usterek wynika zresztą z bardzo dużego obciążenia pracą sędziów orzekających w Wydziale, którego obsada orzecznicza zdaje się być już od dłuższego czasu niewystarczająca w stosunku do liczby i charakteru wpływających spraw.

Na pozytywną ocenę zasługuje również w Wydziale objętym lustracją terminowość sporządzania uzasadnień wyroków. W przeważającej liczbie spraw (79%) uzasadnienia orzeczeń co do istoty

sprawy sporządzane były w terminie wynikającym z przepisu art. 329 k.p.c., zaś - jak wskazują przedstawione dane statystyczne - wypadki sporządzania uzasadnień po terminie - występowały w stosunkowo niewielkiej liczbie spraw, a opóźnienia każdorazowo były usprawiedliwione oraz nie trwały przez nadmiernie długie okresy czasu.

Nie wywoływały przy tym zastrzeżeń wypadki przedłużania terminu do sporządzania uzasadnień, które - przy uwzględnieniu dużego obciążenia sędziów - znajdowały tym większe usprawiedliwienie.

Przedłużanie terminu do sporządzania uzasadnień oraz sposób dokumentowania tych czynności były zatem prawidłowe.

Bogdan Ziemiański
sędzia Sądu Apelacyjnego
wizytator/d/s cywilnych i gospodarczych